

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania T. O.

przeciwko Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w Warszawie

o wypłatę emerytury wojskowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 13 sierpnia 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 22 września 2023 r., sygn. akt III AUa 4/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XXI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Spółecznych po rozpoznaniu odwołania T. O. od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w Warszawie z 1 lutego 2022 r. nr [...] zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że nie wstrzymał wypłaty emerytury wojskowej T. O. od 1 marca 2022 r. oraz zasądził od Dyrektora

Wojskowego Biura Emerytalnego w Warszawie na rzecz T. O. zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 22 września 2023 r. oddalił apelację oraz zasądził od Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w Warszawie na rzecz T. O. zwrot kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Na zauważenie zasługuje w związku z przedmiotową sprawą, że wyrokiem z 10 maja 2021 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (IV U 707/20) po rozpoznaniu odwołania T. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Siedlcach z 29 lipca 2020 r. (nr [...]) zmienił zaskarżoną decyzję w części dotyczącej zawieszenia wypłaty świadczenia w ten sposób, że nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Siedlcach podjęcie wypłaty emerytury na rzecz T. O. od 1 lipca 2020 r. w kwocie 998,88 zł oraz zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Wyrokiem z 8 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (III AUa 501/21) na skutek apelacji organu rentowego od powyższego wyroku: oddalił apelację oraz zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrot kosztów postępowania apelacyjnego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych złożył osobną skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego od powyższego wyroku.

Decyzją z 22 listopada 2021 r. ([...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych w wykonaniu powyższych wyroków przyznał odwołującemu emeryturę od 1 lipca 2020 r. tj. od daty określonej w wyroku sądu. Na skutek otrzymania przez wojskowy organ emerytalny informacji z 25 listopada 2021 r. od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy wszczął z urzędu postępowanie w sprawie prawidłowości realizacji wypłaty emerytury wojskowej, o czym zawiadomił odwołującego. Pismem z 10 grudnia 2021 r. pełnomocnik odwołującego poinformował organ rentowy, że ubezpieczony w dalszym ciągu chce otrzymywać emeryturę wojskową wypłacaną przez Wojskowe Biuro Emerytalne. Zaskarżoną decyzją z 1 lutego 2022 r. (nr [...]) Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w Warszawie wstrzymał T. O. od 1 marca 2022 r. wypłatę emerytury wojskowej. Decyzją z 24 lutego 2022 r. ([...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w

Siedlcach z urzędu wstrzymał emeryturę T. O. od 1 marca 2022 r. Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz aktach rentowych. W ocenie Sądu treść dokumentów nie budzi wątpliwości, nie były one także kwestionowane przez żadną ze stron. W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy w Warszawie uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny w pełni zaaprobował ustalenia faktyczne i oceny prawne dokonane przez Sąd I instancji i przyjął je za własne. Wyrok Sądu pierwszej instancji został utrzymany na skutek wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie wskazanego na wstępie. Zakład Ubezpieczeń Społecznych złożył skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, jednak będąc związany prawomocnym wyrokiem, wydał wspomnianą decyzję z 22 listopada 2021 r. ([...]), na podstawie której przyznał odwołującemu emeryturę od 1 lipca 2020 r.

W tym miejscu należy zauważyć, że zdaniem Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Istota mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądu wyraża się w tym, że także inne sądy, inne organy państwowe, a w przypadkach przewidzianych w ustawie również inne osoby muszą brać pod uwagę fakt istnienia i treść prawomocnego orzeczenia sądu. W stanie faktycznym niniejszej sprawy, w świetle instytucji art. 365 § 1 k.p.c., Sąd drugiej instancji stwierdził, że pomiędzy prawomocnym orzeczeniem w sprawie (III AUa 501/21, IV U 707/20) oraz niniejszą sprawą zachodzi szczególny związek polegający na tym, że prawomocne orzeczenie oddziałuje bezpośrednio na rozstrzygnięcie w tej sprawie. Wojskowy organ rentowy nie może pominąć okoliczności, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizuje wypłatę emerytury, gdyż jest do tego zobligowany wyrokiem sądowym, a nie dlatego, że wybrał je do wypłaty odwołujący w ramach instytucji zbiegu. Wymaganie zatem w tych okolicznościach przez wojskowy organ emerytalny od odwołującego się, aby dokonał wyboru, które świadczenie emerytalne ma być mu wypłacone, prowadzi w istocie do nieuzasadnionego pozbawienia go prawa do realizacji korzystnego dla niego

prawomocnego wyroku sądowego, a więc prawa do jednoczesnej wypłaty na jego rzecz emerytury z FUS, do której ma w świetle tego wyroku prawo.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w związku z ustawowymi przesłankami wynikającymi z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. złożył organ rentowy tj. wystąpienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości: czy ustalenie dla świadczeniobiorcy jako drugiego prawa do świadczenia emerytalnego i nakazanie wypłaty tej emerytury wyrokiem sądu, wobec art. 365 § 1 k.p.c. eliminuje zastosowanie przez wojskowy organ emerytalny art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej wobec świadczeniobiorcy, który ma prawo do dwóch świadczeń, których realizacja poprzez wypłatę odbywałaby się równolegle. Czy w takim przypadku nie występuje zbieg świadczeń, powodujący konieczność wskazania/wyboru świadczenia do realizacji; czy zbieg świadczeń występuje, ale w takim razie jest on wyjątkiem od zasady realizacji jednego świadczenia, a pozwany organ ma nie stosować się do obowiązku oceny, które świadczenie ma zostać wypłacane. Czy też w przypadku zbiegu prawa do dwóch emerytur, wojskowej i „cywilnej” z powszechnego systemu ubezpieczeń, wojskowy organ emerytalny może zawiesić wypłatę wojskowej emerytury w przypadku wydania przez Sąd wyroku nakazującego wypłatę emerytury przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, pomimo że jej wysokość jest niższa niż emerytura wojskowa, mając na uwadze art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej w związku również z art. 95 ust. 1 ustawy o FUS oraz uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r. (III UZP 7/21), które stanowią, że w razie zbiegu prawa do dwóch świadczeń przewidzianych w ustawie, przysługujących jednej osobie, wypłaca się jedno z tych świadczeń.

Powołując się na obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c., organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie apelacji pozwanego organu w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpatrzenia, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego organu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pełnomocnik ubezpieczonego w dniu 2 maja 2024 r. złożył pismo procesowe, wskazując na wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2024 r. (III USKP 85/22), który uchylił i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach z 10 maja 2021 r. (IV U 707/20) poprzez oddalenie odwołania ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zawieszającej wypłatę emerytury z uwagi na pobieranie przez ubezpieczonego świadczenia przyznanego przez inny organ rentowy, tj. Wojskowe Biuro Emerytalne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przytoczony przepis pozwala Sądowi Najwyższemu na wstępną, merytoryczną ocenę wniesionej skargi kasacyjnej i zbadanie, czy za jej rozpoznaniem przemawia interes społeczny, skarga kasacyjna jest bowiem środkiem prawnym funkcjonującym przede wszystkim w interesie publicznym (B. Stępień-Załucka, Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez Sąd Najwyższy w Polsce, Warszawa 2016, rozdział IV, § 1.1), który z kolei przemawia za skoncentrowaniem się Sądu Najwyższego na sprawach najpoważniejszych i precedensowych. Analiza wywodów zawartych w skardze kasacyjnej prowadzi do wniosku, że strona skarżąca nie przytoczyła przekonujących argumentów, świadczących o występowaniu w niniejszej sprawie wskazanych przez nią przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania.

W art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. chodzi o zagadnienie obejmujące poważną wątpliwość prawną i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie sądowym, którego wyjaśnienie ma znaczenie dla praktyki sądowej oraz dla rozstrzygnięcia złożonej skargi. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać,

że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 grudnia 2021 r., I CSK 235/21, Legalis nr 2648721).

Z kolei wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, skarżący powinien wykazać, że przepisy potrzebne do rozstrzygnięcia skargi wywołują poważne wątpliwości interpretacyjne i wyjaśnić, na czym one polegają albo wykazać, że przepisy te wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów. W obu wypadkach chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 maja 2019 r., V CSK 24/19, Legalis nr 1913904).

Problem wymagający rozważenia i rozstrzygnięcia sprowadzałby się (tego dotyczył wyrok w sprawie) natomiast do określenia zakresu związania w tej sprawie prawomocnym orzeczeniem zapadłym w innej sprawie. W myśl art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy administracji publicznej. Związanie prawomocnym wyrokiem stanowi zagadnienie odmienne od powagi rzeczy osądzonej. Należy dokonać rozróżnienia między związaniem prawomocnym wyrokiem sądu rozpoznającego inny spór (niż ten, który został już prawomocnie osądzony) między tymi samymi stronami a związaniem wyrokiem w sprawie, w której nie zachodzi tożsamość stron. W pierwszym wypadku związanie oznacza zakaz nie tylko czynienia odmiennych ustaleń faktycznych w kolejnej sprawie co do kwestii objętych prawomocnym wyrokiem, ale nawet prowadzenia postępowania dowodowego na te okoliczności, w drugiej sytuacji strona, której nie dotyczy związanie prawomocnym wyrokiem, ma możliwość udowadniania okoliczności, z których wywodzi skutki prawne, mimo że stanowiły one podstawę prawomocnego wyroku w innej sprawie. Związanie sądu oznacza natomiast niemożliwość ignorowania stosunku prawnego ukształtowanego prawomocnym wyrokiem (wyroki Sądu Najwyższego z: 27 stycznia 2011 r., I UK 191/10, LEX nr 896481; 28 września 2011 r., I UK 110/11; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1–449¹⁰, Warszawa 2020, uwagi do art. 58 k.c., III.5).

Konieczne byłoby wówczas wyjaśnienie sposobu wykonania tego wyroku i rozważenie, jakie byłyby konsekwencje ewentualnego ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym z dwóch różnych tytułów w tym samym okresie oraz uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r. (III UZP 7/21, OSNP 2022, nr 6, poz. 58, s. 67), do której zresztą Sądy w sprawie nawiązały (ww. kolejna skarga kasacyjna; zob. też wyroki Sądu Najwyższego z: 6 lutego 2024 r., III USKP 85/22, Legalis nr 3053479, 7 lutego 2024 r., II USKP 108/22, Legalis nr 3063036). Przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie oraz sformułowanie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie stanowią jednak dwa odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Rolą Sądu Najwyższego nie jest domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lipca 2024 r., I CSK 3048/23, Legalis nr 3104564). Na etapie tzw. przedsądu, Sąd Najwyższy rozstrzyga jedynie w granicach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Te zaś zostały wyznaczone przez pełnomocnika skarżącego w taki sposób, że jego argumenty sprowadzają się *de facto* do art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Skarżący sporządził uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, obejmujące prezentację wybranych orzeczeń Sądu Najwyższego wraz z fragmentami ich uzasadnień. Wywody te nie przekonują jednak o występowaniu przesłanek wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Strona skarżąca nie wskazała w nich na poważne wątpliwości natury prawnej, a jedynie na potrzebę dokonania oceny przedstawionego stanu faktycznego i zajęcia stanowiska. Zaprezentowała wybrane poglądy na wyłaniające się kwestie prawne oraz własną ocenę stanu faktycznego, a formułowane pytania, na które faktycznie w większości sama udziela odpowiedzi, świadczą o tym, że chodzi jej tylko o poddanie zaskarżonego wyroku kontroli kasacyjnej, a nie o rozstrzygnięcie zagadnień prawnych o istotnym znaczeniu dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 czerwca 2015 r., V CSK 733/14; 9 czerwca 2017 r., IV CSK 700/16, Legalis nr 2943250). Na marginesie można dodać, że przy analizie ukształtowanego m.in. w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń w kontekście art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, należy odnotować, że do zabezpieczenia

społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą (wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK-A 2012 Nr 11, poz. 136, 3 marca 2015 r., K 39/13, OTK-A 2015 Nr 3, poz. 27); także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z 11 grudnia 2018 r. nr 39247/12 i 41178/12 (LEX nr 2626955 oraz LEX nr 2627060) uznał uprawnienie państwa - strony Konwencji o ochronie prawa człowieka do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego.

Konkludując, trzeba stwierdzić, że w sprawie nie zachodzą wskazane przez skarżącego przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. ani brana pod rozwagę z urzędu nieważność postępowania. Ponadto należy zauważyć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej oraz nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 k.p.c.

[SOP]

[ms]